

szűken vett „népgazdasági” érdekekkel szemben; és szívós következetességgel képviselte – a földrajz szakmában bő két évtizeden át szinte egyedüliként – a hazai és a határon túli magyarok összetartozásának ügyét.

RÉTVÁRI L. érdeme, hogy a túlzott szakosodásra hajló szakmai közéletünkben a földrajz egyetemes-ségét, a természeti, gazdasági és társadalmi földrajz szerves összefüggését, a tudományos határok átjárha-tóságát, a földrajz nemzeti tudomány jellegét képviseli. Természeti tájhatárok közé illesztett társadal- mi-gaz-dasági adatbázisa – a Földrajzi Társaságban tartott egyik előadása tárgya – elegáns cáfolata a földrajz kettészakítását célzó irányzatoknak. RÉTVÁRI vállalja a névanyag fontosságát: a csfksomlyói búcsúról frott cikkében, előadásaiban hosszan sorolja a *keresztaljakar*: a katolikus székelység közösségeinek olyan felsoro-lását adja, amelyben a székely sors legmélye mutatkozik meg.

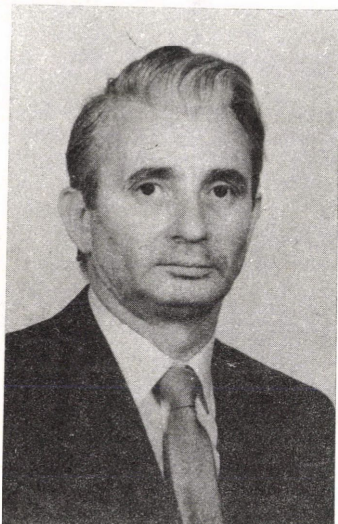
RÉTVÁRI Lászlónak a 70-es és 80-as években végzett munkája az akkori baloldali értelmiség becsületét is menti. Ő volt az, aki a hivatalos irányvonal ellenében cikkeiben, az általa összeállított akadémiai dokumen-tumokban mindig magyarul írta Bős nevét, s a CSEMADOK szervezésében tartott csallóközi, mátyusföldi tudomány-népszerűsítő előadásaihoz – a feltett kérdésekre válaszolva – rendre tájékoztatást adott a műtárgy-rendszer várható környezeti hatásairól. Szívvel-lélekkel hirdette az erdélyi népművészet szépségeit, amikor ezzel sok vezető káder szemében még a „nacionalizmus” stigmáját vonhatta magára. Ezzel az erkölcsi alappal állhatott 1993-ban a földrajzot a nemzeti megmaradás első tudományának elismerő Bolyai Akadémia kated-rájára, ahol a határon túli kollégák előtt képviselhetette az „anyaország” földrajztudományát. 1994-es moldvai útján a legkeletibb magyarok közé is eljutott.

RÉTVÁRI László 1992-ben – éppen a sorsdöntő onkológiai műtétje előtti napokban – a Magyarok Világtalálkozóján szinte egyetlenként képviselte a földrajz szakmát: neki adatott hát a feladat, hogy a magyar geográfus világtalálkozó gondolatát felvesse. Az 1996-os HUNGEO '96 konferencia meghirdetésével a magyar geográfiának a „nyitott határok” korának megfelelő új, s reményeink szerint a jövőbe mutató fóruma: a hazai és a határon túli magyar geográfusok párbeszéde válik végre valósággá.

Születésnapján a hazai földrajz kutatói, oktatói és különösen a szakmai fővédnöksége mellett dolgozó Balaton Akadémia Lóczy Lajos munkacsoportja nevében kívánunk RÉTVÁRI Lászlónak jó szerencsét, jó egészséget és további eredményes munkálkodást!

HAJDÚ-MOHAROS JÓZSEF

Keresztesi Zoltán 60 éves

A sokoldalú, kutatói, oktatói, szerkesztői, rajzolói tehetséggel, kiváló gyakorlati érzékkel is megáldott KERESZTESI Zoltán 1936. május 17-én Makón született. Makói „illetékessége” azonban olyasmí, mint a költő Tóth Árpád „aradisága”. Azaz *zig-vérig debreceninek* tudhatja magát, hiszen már gyermekként tősgyökeres debreceni kisi-paros miliőben nevelkedett. A civis család erkölce, még inkább a háborús időszak félelmei, nehézségei egyáltalán nem kényeztették el.

A Református Főgimnázium 1947. évi államosítása után általá-nos iskolai bizonyítvánnyal a Tanfőképzőbe iratkozott, ahol többek között olyan „úri” dolgokat is tanult, mint a zongorázás, no meg *szépen, jól rajzolni*. Az ésszel-szemmel végzett *hasznos munka* szeretete, érte-se jellemző vonásává vált.

Tanfői oklevele megszerzését követően a Miskolc közelében levő *Kondóra* került, ám a gyakorló év eltelte után a KLTE földrajz-történelem szakára nyert felvételt. 1955-től – többek között BECSEI József, BELUSZKY Pál, s a leghosszabb időn át – mindmáig – pályatársa, e sorok írója évfolyamtársaként hívta fel magára a figyelmet sokirányú érdeklődésével, kiváló képességeivel bár a „másik” szakot nem igazán kedvelte, szorgalma a történelem kötelező stipendiumain is átsegítette.

1957 őszén szakpárosításunkban mindketten a történelmet térképészetre, a KLTE-t az ELTE-re cseréltük. Ám a Debrecen–Budapest közti Alma Mater váltással valahogy úgy voltunk, mint MIKES KELEMEN, amikor a Háromszék hideg nemere szelét „felcserélte” a Márvány-tenger partjának bársonyos fuvallatára („Úgy szeretem Rodostót, hogy sohasem feledem Zágont”). Pedig a fővárosi Térképtudományi Tanszék szeretett minket. Kiváló professzoraink, oktatóink (IRMÉDI-MOLNÁR László, ÉRDY-KRAUSZ György, FÜSI Lajos, MAÁ CZ Endre, SCHUNN Rezső) Jóvóltából nem csak egy akkor még ritka, keresett szaktudomány ismeretanyagát, gyakorlati tudnivalóit sajátúthattuk el, hanem a Tanszék valóságos otthonunkká is vált.

1960 nyarának államvizsgáit követően KERESZTESI Z. visszakerült Debrecenbe, a térszervezések utáni tagosítások térképre vitelével „múlatta” az időt. De megint csak egy évig, mert a hívásra visszajött Budapestre, mostani munkahelyére, az akkor még MTA Földrajztudományi Kutatócsoportba, ahol kivételes újszerűtettel kapcsolódott be a rohamléptekkel beinduló geomorfológiai térképezési munkálatok elvi–módszertani és jelkulcsi megalapozásába. A máig tartó, folyvást szélesedő, megújuló, ill. nemzetközi együttműködésben folyó geomorfológiai kutatási (térképezési) irányzat irányítója, megteremtője PÉCSI Márton volt, KERESZTESI személyes munkája azonban mindvégig kiemelkedő szerepet játszott a tényleges megvalósulásban. Tevékenységi köre a tematikus – főleg természetföldrajzi – kartográfia intézeti meghonosításában, majd később a környezetminősítő térképezési irányzat, az atlaszkartográfia módszereinek, a megjelenítés gyakorlati tennivalóinak nehéz és felelősségteljes munkájában teljesedett ki. 1963 és 1973 között a Térképtudományi Tanszékre „helyezte át” munkája javarésztét, ahol nagyon eredményes felsőoktatási tevékenységet végzett, de úgy, hogy az intézeti karto-gráfiával munkakapcsolata nem szakadt meg, mint ahogy visszatérése után a Tanszékkel sem.

A két műhelyben eltöltött 35 éves eredményei arról vallanak, hogy pályája egyenes és töretlen, a *gyakorlati kartográfia* kiteljesülésének fényes útja. S ebben mutatkozik meg a KERESZTESI Zoltánra leginkább jellemző szakmai vonás, vagyis a gyakorlati feladatok megoldása iránti affinitása, a technikai feladatok gyors, hatékony megoldásában mindig megmutatkozó kivételes képessége. Ezekben már szinte *életmű* szintű eredményeket ért el. Pedig tudjuk, hogy a praktikum nem mindig hálálja meg lelkes kiszolgálójának odaadó munkáját. KERESZTESI mégis minden időben a gyakorlat szolgálatára szegődött.

A gyakorlati kartográfiában elvégzett munkássága gazdag tárházából csak néhány fontosabbat kiemelve: a *vízfelmérés* témakörében írt és megvédett egyetemi doktori értekezése (1965) az ide tartozó ismeretek, gyakorlati tennivalók és eszközök legteljesebb összefoglalása. A természetföldrajzi jelenségek és folyamatok ábrázolási módszertanának nemzetközi adaptálásában és továbbfejlesztésében elért eredményei a legkézenfekvőbbek. Mindezekhez a *technikai, személyi háttér* megteremtése és működtetése is reszortja volt, amelyben vezetői talentuma is megmutatkozott. Feladat- és hatásköre (köztük a műszerfelelősi) mindenkor jó együttműködési készséget, olykor buldogteremtetet kívánt meg.

Az utóbbi évtizedben figyelme elsősorban az *atlaszkartográfia* felé irányult. Ebben az újszerű térképészeti feladatok egész sorát kellett sok részvevővel harmonikus együttműködésben megoldania. A *Magyarország Nemzeti Atlasza*, majd a nemzetközi együttműködésben készülő, de nálunk megjelentetett *Paleogeográfiai Atlasz* életműve eddigi csúcsa. Előbbiért többekkel együtt 1990-ben Széchenyi-díjban részesült.

Közben jónéhány érdekes, izgalmas témában e sorok írójával is együttműködött. Ilyen volt a már említett környezetminősítő térképezés, azon belül KATONA Sándorral és SÓVÁGÓ Gyulával a Tatabányán végzett úttörő felvételező munka izgalma. Nem sokkal később, amikor már a Bős–Nagyymaros megítélése dolgában „élesben” folytak a csatározások, a legkritikusabb Szigetközben foglalkozhattunk a környezet minőségi jellemzőivel. Készült is társszerzőségünkben tucatszámú publikáció, szakértői tanulmány – mindig térképekkel – amelyek kifogástalan kivitelezését legtöbbször KERESZTESI házasi- és munkatársa, Zsuzsa végezte.

A gyakorlati tennivalók – köztük az eddig meg sem említett intézeti kiadványok ezernyi gondja – sokasága, a mindenkori frásos publikálások „piacképessé” tétele, a megjelent térkép- és ábramelléletek *mérlege* igencsak tiszteletet érdemlő, társszerzői szintű tevékenység.

KERESZTESI Zoltán immár három évtizede viseli az FKI Kartográfiai Osztálya működésével járó gondokat, s az utóbbi évtizedben úgy fejlesztette tovább a térkép- és kiadványsokszorosítás technikai bázisát, hogy közben a korszerűsődéssel fordított arányban alakult az Osztály létszáma. De ő nem siránkozik, ha kell, maga végzi az előkészítő technikai feladatokat is. S ha a mostani nehéz időkben is az Intézetbe téved bárki hivatalos vagy szakmai, hazai vagy külföldi érdeklődő, (be)mutatni való „látványosság” a KERESZTESI vezette osztályon mindig adódik. S ő prezentálja is, az Intézet, a szakma egészének javára. Változó egészségügyi- és kedélyállapotától függetlenül a látogató párnázott székében ülve szinte mindig „ketyeréi” (értsd: számító-

gépek) fölé hajolva találja. S e „ketyeremániájában” az a különös, hogy a *hatvanhoz közeledve* sajtátított el egy új szakmát. A számítógéppel történő térképszerkesztés Intézetben belüli meghonosítása tette lehetővé, hogy a nemzeti atlasz kiegészítő füzetei már ezzel az élenjáró technikával jelenhettek meg.

És arról még nem is esett szó – pedig lehet, hogy ezzel kellett volna ezt a köszöntőt kezdeni –, hogy KERESZTESI ZOLTÁN igazi közösségi alkat, mindenkor segítőkész kolléga és barát. Bár ezt nem veszi mindenki észre, mert amikor valakival a kelleténél hangosabban vitázik, érvel, azt hiszik, hogy haragszik. Pedig legfeljebb a körülményekkel van baja. Igen, ezzel a megbolydult, kiismerhetetlen, szűkmarkú világgal, s benne mikrokörnyezetünk ezernyi gondjával–bajával, aminek zsákján a tátongó lyukakat, mint ahogy mások, úgy ő sem képes bekötni. Talán ezért is kell néha egy kis visszapillantás a megtett útra, s több emberi szó, mert így inkább képesek leszünk túlélni a bajokat. A jó közérzethez nem csak anyagiak szükségeltetnek, az örömdöknök fája nem mindig pénzspecifikus. Jókedélyünket, jó egészségünket őrizzük meg, s ha már hibádzik, hozzuk helyre: a további sikerekért! Szak- és munkatársaid, barátaid nevében szívódból kívánunk még sok boldog születésnapot!

RÉTVÁRI LÁSZLÓ

Szigorú, tárgyilagos és pontos. Ilyennek ismertem meg hallgatóként KERESZTESI Zoltán tanársegéd urat 1963-ban. Ő akkor kezdte oktatói pályafutását, én térképész tanulmányaimat.

Szorgalmas, vállalkozó kedvű és jókedélyű. Ilyennek ismertem meg kezdő tanszéki gyakornokként 1966-ban KERESZTESI Zoltánt, a kollégát.

Ha a kedélyen az évek koptattak is, a fenti öt jelző napjainkig érvényes. IRMÉDI-MOLNÁR László professzor jól választott, amikor a fiatal KERESZTESI-t az izmosodó tanszék műszaki–technológiai laborjainak kialakításával bízta meg. Tíz év alatt kiépítette a tanszék fotó- és nyomdatechnikai laboratóriumát és aktív közreműködésével létrejött egy igen korszerű topográfiai és vízmérési eszközpark. A nyári üzemi gyakorlatok során hallgatóival elkészítette a Tihanyi földvár környezetének régészeti térképét, a Duna felső szakaszán pedig folyótérképezési munkákat végzett. Ebből a kiváló módszertani munkából készítette „összes-dicsérettel” megvédett doktori értekezését. FÜSI Lajossal és TURNER Istvánnal (Kogutowitz Manó után a legnagyobb földgömb-készítővel) együtt számtalan látványos domborművet és földgömböt készített (pl. a 60-as évek közepén szenzációszámba menő 212 cm átmérőjű, átvilágítható duó földgömböt az akkor nyíló Közlekedési Múzeum számára).

Bizony veszteség érte az oktatást, a hallgatókat és a fiatal kollégákat, amikor tíz, egyetemen elöltött oktatási év után végleg az MTA Földrajztudományi Kutató Intézetbe ment át, ám amit a Tanszéken kialakított, létrehozott, az máig ható, szilárd alapokat jelent a hazai kartográfiai képzésben. Új munkahelyéről is „rajtunk tartotta a szemét”, jó kapcsolata az egyetemmel máig megmaradt. Tanácsára, tudására mindig számíthatunk, számtalanszor segített kollégáimnak és hallgatóinknak.

Kedves Tanár úr, kedves Zoli! Tudjuk, hogy lélekben fiatal és tanszékbarát vagy! Kérjük, hogy immár 60 fölött is maradj ilyen és a Tőled megszokott igényességgel továbbra is – és jó egészségben! – szolgálj a hazai tudományos térképezés ügyét, oktató tevékenységben és kartográfus szakemberként egyaránt!

KLINGHAMMER ISTVÁN

Beszámoló a Román Humboldt Klub éves közgyűléséről

A romániai Humboldt Klub 1995. október 6–10. között Sinaia-ban rendezte meg évi közgyűlését. A rendezvény főbb tapasztalatai az alábbiakban foglalhatók össze:

A szervezők új Humboldt Egyesületet hívtak meg a közgyűlésre, de végül is csak hat szervezet (Lengyelország, Csehország, Szlovákia, Horvátország, Spanyolország és Magyarország) küldte el képviselőit. Oroszország, Bulgária, Szerbia és Szlovénia küldöttei nem vettek részt a tanácskozáson.

Az országok képviselőin kívül is szép számban voltak külföldiek a közgyűlésen. A Humboldt Alapítványt Dietrich PAPPENFUß főtitkárhelyettes és Regine ALEGIANI képviselte, de ott volt a Volkswagen Alapítvány főtitkára, valamint több egyetemi vezető Németországból, így a 38 résztvevőből összesen 16 volt a külföldi.